

Bir Jurnal Hikâyesi: Ebubekir Hazım Bey'in Dedeâğaç Mutasarrıflığı ve Azli*

A Jurnal Story: Ebubekir Hazım Bey's Dedeâğaç Lieutenant Governor And Removal

Ayçin DEMİR**

*Bu çalışma Prof. Dr. Bülent Bakar danışmanlığında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde yürütülen "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Devlet Adamı: Ebubekir Hazım Tepeyran" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, İstanbul - Türkiye

Orcid Id: 0000-0003-3292-7567

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:
Ayçin Demir
Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi

E-posta / E-mail:
aycin_demir163@hotmail.com

Geliş Tarihi / Recived Date:
3 Aralık 2022

Kabul Tarihi / Accepted Date:
26 Aralık 2022

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Citation:
Ayçin Demir, "Bir Jurnal Hikâyesi: Ebubekir Hazım Bey'in Dedeâğaç Mutasarrıflığı ve Azli", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt 133, Sayı 262, İstanbul 2023, s. 69-82.

doi: 10.55773/tda.1214100

Bu makale Creative Commons BY-NC-SA 2.0 tarafından lisanslanmıştır. / This article is licensed under a Creative Commons BY-NC-SA 2.0.

Öz

Bu çalışmada, son dönem Osmanlı devlet adamları içerisinde bulunduğu görevler ve bıraktığı eserler açısından müstesna bir yere sahip olan Ebubekir Hazım Tepeyran'ın Dedeâğaç mutasarrıflığı dönemi ele alınmıştır. Hazım Bey, Eylül 1896- Aralık 1898 tarihleri arasında Dedeâğaç mutasarrıflığı olarak görev yapmıştır. Bu görevi sırasında Dedeâğaç'taki en yüksek mülki amir olarak yabancı devlet konsolosları ve Bulgar tüccar vekili ile iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra ortaya çıkan sorunlara yetkileri çerçevesinde çözüm bulmak için çabalamıştır. Ayrıca Dedeâğaç'ta imar faaliyetinde de bulunmuştur. Ancak kendisi hakkında verilen bir jurnal neticesinde görevinde azledilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dedeâğaç, Ebubekir Hazım Tepeyran, Balkanlar, II. Abdülhamit.

Abstract

In this study, the period of the Dedeâğaç lieutenant governor of Ebubekir Hazım Tepeyran, who has an exceptional place the duties and functions of the late Ottoman statesmen in terms of the duties he held and the works he left, was discussed. Hazım Bey served as the lieutenant governor of Dedeâğaç between September 1896 and December 1898. During this duty, he tried to establish relations with foreign state consuls and Bulgarian Merchant Deputy as the highest civilian authority in Dedeâğaç. In addition, it has tried to find solutions to the problems that have arisen within the framework of its powers. He has also been involved in zoning activities in Dedeâğaç. However, he was dismissed from his post as a result of a journal given about him.

Keywords: Dedeâğaç, Ebubekir Hazım Tepeyran, Balkans, Abdulhamid the 2nd.

Giriş

Ebubekir Hazım Bey'in çocukluğu ve ailesi ile ilgili edindiğimiz bilgiler kendisinin kaleme aldığı hatıralarına dayanır. Ancak 1944 yılında Tahsin Demiray tarafından hazırlanan ve Ebubekir Hazım Tepeyran'ın hayatını ve hatıratını içeren *Canlı Tarihler I* adlı eserde hatıratın daha sonraki basımlarında yer almayan önemli bilgiler mevcuttur. Burada yer alan bilgiler şöyledir:¹ “*Ebubekir Hazım Tepeyran, Niğde’de cami, hamam ve çeşme gibi hayratı mevcut ve mamur olan Niğdeli Murat Paşa sülalesinden Bekir Beyzade Hasan Efendi’nin oğludur. Miladi 1864’te² Niğde’nin Tepeyran denilen semtindeki Yenice mahallesinde doğmuştur. Halk bu mevkiye Tepeyran dediği için Ebubekir Hazım bu telaffuz şeklini soyadı olarak kabul etmişti.*” Hazım Bey, biri kendisinden büyük diğeri küçük iki erkek kardeşinin küçük yaşta ölmeleri sebebiyle anne ve babası için ilgi odağıydı. Ayrıca üç de kız kardeşi vardı. Babası Niğde Tahrirat Müdürlüğü’nde görevliydi. Hazım Bey, eğitimine 5 yaşında Niğde’de Hafız Osman Mektebi’ne başladı ancak babasının memuriyeti dolayısıyla Isparta’da devam etti. Daha sonra babasının tayininin Antalya’ya çıkmasıyla Antalya Rüşdiyesi’nde bir süre eğitim gördü, üç sene sonra Niğde’ye döndüler. Niğde Rüştiyesi’nden sınıfının birincisi olarak mezun oldu ve 1877 yılında Niğde’de memuriyete başladı.³ 1882-1885 yılları arasında Konya’da maarif meclisi kâtipliği ve vilayet gazetesinde yazarlık yaptı. Bunu Kastamonu mektubi kalemi mümeyyizliği izledi. Mümeyyizlikle beraber vilayet gazetesinde yazarlık ve Kastamonu İdadisi’nde Mecelle öğretmenliği yaptı. Buradaki görevi 1891’e kadar sürdürdü. Bu tarihten itibaren mümeyyizlik ve vilayet gazetesi yazarlığına Aydın’da devam etti. 1893’te Edirne vali muavini oldu. 1896’da terfi ettirilerek Dedeoğaç mutasarrıflığına getirildi.⁴

1. Dedeoğaç Mutasarrıflığı

1.1. Dedeoğaç Sancağı’nda Mutasarrıflık Görevine Tayini

Dedeoğaç, Osmanlı Devleti tarafından 1360 yılında fethedildi. İlk fethedildiğinde bir balıkçı köyüydü. 19. yüzyılda özellikle Sultan Abdülaziz’in buraya telgrafhane, postane ve Osmanlı Bankası kurulmasına yönelik fermanın ardından Dedeoğaç gelişmeye başladı. 1884 yılında ise sancak merkezi haline getirildi ve Edirne vilayetine bağlandı.⁵ Sultan II. Abdülhamit döneminde yeni imar faaliyetleriyle birlikte liman da inşa edildi. Bu limanla birlikte Dedeoğaç, Selanik ve Kavala’dan sonra Balkanlardaki üçüncü en önemli liman haline geldi.⁶ 1800’lerin sonunda Dedeoğaç sancağında 103 cami, 2 mescit, 6 hamam, 22

¹ Tahsin Demiray, *Canlı Tarihler I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1945, s. 7.

² Arşiv belgelerinden doğum tarihi 17 Haziran 1863 olarak tespit edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Dâhiliye Nezaret, Sicil-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (DH. SAİDd), 150-101, 55-369, B. 187.

³ Ebubekir Hazım Tepeyran, *Hatıralar*, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul 1998, s. 19.

⁴ BOA, DH. SAİDd, 150-101, 55-369, B. 187.

⁵ H. Yıldırım Ağanoglu, Sebahattin Bayram, Mümin Yıldıztaş, *Osmanlı Belgelerinde Batı Trakya*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul, 2019, s. 20

⁶ Harun Halil, “Sultan II Abdülhamid Döneminde (1876-1908) Dedeoğaç”, *Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi*, sayı 2, Edirne, 2018, s. 99.

han, 340 değirmen, 3 un fabrikası ve 20 çiftlik vardı.⁷ Bu dönem özellikle Rusya'nın Panslavizm akımı etkisiyle Balkanların siyasi kargaşa içerisinde olduğu bir dönemdi. Dedeağaç da bu kargaşadan ve Bulgar komitacıardan nasibini almıştı. Kaçakçılık, Bulgar komitacılar ve siyasi kargaşalık ciddi asayiş sorunlarına neden oluyordu. Hazım Bey'in Dedeağaç'a mutasarrıf olarak atanmasının nedeni bu siyasi ortam ve onun önceki görevlerindeki başarısıydı.

21 Eylül 1896 tarihinde Necib Paşa'nın görevinden alınmasıyla Dedeağaç mutasarrıflığına Hazım Bey 6000 kuruş maaş ile tayin edildi.⁸ Hazım Bey, Eylül 1896'da mutasarrıflık görevine başladı. Bu mülki idarede yönetici olarak yer aldığı ilk göreviydi. Bu görevini 15 Aralık 1898 tarihine kadar sürdürdü. Mutasarrıf olarak göreve başlar başlamaz ilgilendiği ilk mesele, daha önceki ziyaretinde de mutasarrıflık binası koridorunda gördüğü önceki mutasarrıf tarafından zararlı ve yasaklı olduğu düşünülen kitaplarla dolu sandıklarla ilgilenmekti. Kitaplar 3 sene önce bir vapurdan çıkarılarak gümrük ambarlarına teslim edilmişti. Bu sandıkların içerisindeki kitaplar yabancı dilde olduğu ve dil bilen bulunmadığı için Edirne vilayetine bildirilmiş ancak cevap gelmemişti. Ona göre bu sandıklar 3 senedir orada duruyordu ve o emir vererek bu sandıkları açtırdı. Sandıkların içerisinde 1500 adet kadar tamamı Fransızca olan ancak ihmal edildiği için nemlenmiş ve çürümüş kitaplar vardı. Hazım Bey bu konudaki üzüntüsünü “... bu kitapların cümlesi arttırma suretiyle dört yüz kuruşa satıldıkları zaman duyduğum acı, aradan kırk sene geçtiği halde yazarken yine aynı şiddetle yenilendi.” sözleriyle anlatmaktadır.⁹

1.2. İngiliz Konsolosu ve Ziyaret Meselesi

Hazım Bey, göreve başladığında Dedeağaç'ta bulunan yabancı devlet konsolosları tarafından ziyaret edilmişti. Kendisi de daha sonra konsolosları ziyaret etmişti. Bir süre sonra Hazım Bey, İngiliz konsolos vekili Mösyö Jacques Missyrie'nin resmi ziyaretine karşılık vermediği gerekçesiyle İngiltere Sefareti tarafından Osmanlı hükümetine şikâyet edildi. Bunun üzerine Osmanlı hükümeti durumu Hazım Bey'den sordu.¹⁰ Hazım Bey, verdiği cevapta¹¹ Dede-

⁷ Özkan Ertuğrul, “Dedeağaç (Alexandropolis) Ve Etnoloji Müzesi”, *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, Yıl: 2019, s. 70.

⁸ “Dedeağaç Sancağı mutasarrıfı Necib Paşa Hazretlerinin azliyle yerine 13 Rebiulevvel 314 tarihli ve 2249 numaralı tezker-e-i hususiye Edirne vilayet-i celilesinden tahriratında gösterdiği veçhle muavin-i vilayet saadetlü Hazım Efendi Hazretlerinin tayini ve müşarünileyh Necib Paşa'nın almakta olduğu yedi bin beş yüz kuruş maaşın bin beş yüz kuruşu zatına mahsus veçhle iş bu bin beş yüz kuruşun hazineye irca'ıyla...” BOA, BEO, 841-63068.

⁹ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s.190.

¹⁰ “İcra-yı Dedeağaç mutasarrıflığına tayin buyurulan saadetlü Hazım Efendi Hazretlerinin merkez-i memuriyetine İngiltere konsolos vekili tarafından edilen ziyaret-i resmîyeyi iade etmediği cenab-ı sefaretten ifade olunduğundan bahisle icra-yı icabı hakkında şeref sudur eden 23 Teşrin-i evvel 1316 tarihli ve iki yüz kırk üç numaralı tahrirat-i aliyye cenab-ı nezaretpenahileri üzerine icra kılınan tebligata cevaben mutasarrıf-ı müşarünileyh tarafından varid ve hilaf-ı vaki şikayette bulunduğu anlaşılın konsolos vekili hakkında bazı ifadat-ı muhakemeyi havi olan tahriratın sureti leffen nezaretpenahilerine takdim kılınmakla ifa-yı muktezası hususuna müsaade-i aliyye-i asafaneleri buyurulmak.....” BOA, HR.TH.,184-104.

¹¹ BOA, HR.TH.,184-104.

ğaç'a geldikten iki üç gün sonra diğer konsolos vekillerinin kendisini ziyaret ettiğini, kendisinin de bu ziyaretlere karşılık verdiğini belirtti. Ancak İngiltere konsolos vekilinin Dedeğaç'a varışından tam 19 gün sonra kendisini ziyaret ettiğini ifade etti. Hazım Bey'e göre buna Avusturya vis konsolosu Mösyö Suhur ile Şark Şimendifer Kumpanya mühendislerinden Mösyö Holc şahit olmuştu. Fakat Hazım Bey, İngiltere konsolos vekilinin ziyaretine karşılık vermeye vakit bulamadan konsolos vekilinin İzmir'e gittiğini söylüyordu. Bu iddiasına kanıt olarak konsolos vekilinin İzmir'e gittiği vapur kumpanyası, karantina ve liman daireleri kayıtlarını gösteriyordu. Hazım Bey konsolos vekilinin Dedeğaç'a dönüşünden bir gün sonra onu ziyaret ettiğini ifade ediyordu. Cevabının devamında İngiltere'nin Dedeğaç konsolos vekili ve aynı zamanda Fransız Mesajeri Maritim Kumpanyası'nın acentası olan Mösyö Jacques Missyrie'nin ziyaretini geciktirmesinden dolayı kendisinin ona karşı şikâyetle bulunması gerekirken bunu yapmadığını söylüyordu. Buna rağmen konsolos vekilinin halkın gözü önünde yapılan bir ziyaretin yapılmadığını iddia ederek şikâyetle bulunmasına anlam veremediğini belirtiyordu.

Hazım Bey, bir devlet memuru sorumluluğuyla İngiliz sefaretinin şikâyeti üzerine gelişen bu olayı ayrıntısı ile açıklamıştı. Zaten bunun üzerine yapılan tahkikat neticesinde de konsolosun gerçeklere aykırı olarak şikâyetle bulunduğu anlaşılmıştı. Ancak bir sancağın mutasarrıfının ziyaret meselesinin iki devlet arasında neden böyle büyük olay haline geldiği anlaşılammaktadır. Bu durumun İngiltere konsolos vekili ile Hazım Bey arasında bir yanlış anlamadan kaynakladığı şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki Hazım Bey anılarında daha sonra İngiliz konsolos vekili Mösyö Missyrie ile iyi anlaşmıştı ve kendisine olan yardımlarından bahsediyordu.¹²

1.3. Dedeğaç'ta Yaşanan Sorunlar- Mavnacılar ve Konsoloslar

Dedeğaç'ta ticaret yapan yabancı özel vapur şirketlerinin acente görevlileri, aynı zamanda o ülkenin Dedeğaç'taki konsolos ya da konsolos vekili olarak temsilcisiydi. Bunun nedeni vapur şirketlerinin, konsolosluk nüfuzlarından ve kapitülasyonlardan yararlanmak istemeleriydi.¹³ Dedeğaç'ta Osmanlı hükümeti tarafından büyük bir liman yapılamamıştı. Mevcut küçük liman ise büyük buharlı gemilerin demir atmasına uygun değildi. Buna rağmen ticaretin canlı olması nedeniyle kısa sürede liman trafiği oluşmuştu. Böylece büyük gemiler açıkta demirliyor ve yüklerini mavnalar veya kayıklara indirerek, rıhtıma taşıyor ve aynı yöntemle yüklerini alıyorlardı.¹⁴ Osmanlı mavnacıları açıkta bekleyen bu gemilerin mallarını kıyıya taşımakla geçimini sağlayan kimselerdi.

¹² Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 195-196.

¹³ Bilgi için bakınız: Osman Öndeş, *Vapur Donatanları ve Acenteler Tarihi*, İMEAK Deniz Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 2013.

¹⁴ H. Veli Aydın "Rumeli Demiryolları Ege Denizi Bağlantı Hattında Yeni Bir Liman Kenti: Dedeğaç (1872-1912)", *Humanitas*, cilt 9, sayı 17, 2021, s. 88.

Dedeâğaç'ta da mavnacılıktan geçimini sağlayan bin beş yüz kadar nüfus vardı. Bu kişilerin çoğu Osmanlı tebaası olan Rumlar ve Müslümanlardı. Ancak Dedeâğaç'ta hem acenta sahibi hem de konsolos ve konsolos vekili olan görevliler gemi nakliyatını kendi mavnalarıyla yapmaya başlamıştı. Bu ise Osmanlı tebaası mavnacılarının işsiz kalmasına neden olduğundan mavnacıların şikâyeti söz konusu olmuştu. Bunun üzerine mavnaların sıra ile işletilmesine karar verildi. Ne var ki yeni düzenleme de konsolosların ve konsolos vekillerinin şikâyetlerine neden oldu. Bu şikâyetler, Osmanlı hükümetine kadar ulaştı. Hükümet, özellikle Şark Demiryolları İşletme Direktörü Mösyö Gros Holc'un baskısıyla meseleyi incelemek için Demiryolu Müfettişi Mösyö Hafner'ı Dedeâğaç'a gönderdi. Mösyö Hafner, Hazım Bey'in uygulamasını doğru buldu. Eski sistemden en çok kazanç sağlayan Avusturya Devleti Konsolosu ve aynı zamanda Lloyd Vapur Acentası yetkilisi Mösyö Suhur'du. Bu nedenle çeşitli yollardan Hazım Bey'i hükümete şikâyet eden ve hakkında çeşitli iddialarda da bulunan kişi de oydu. Oysaki Hazım Bey, daha önceki Dedeâğaç ziyaretlerinde Mösyö Suhur ile tanışmış hatta neredeyse arkadaş olmuşlardı.¹⁵ Nihayetinde mavnaların sıra ile işletilmesi kararı uygulanmaya devam edildi. Mavnacılar meselesi şimdilik böyle bir çözüme kavuştu.

Hazım Bey'in mutasarrıflık görevinde Mösyö Suhur ile ilgili sorunlar bu mesele ile sınırlı kalmadı. Mösyö Suhur ve Hazım Bey'in de içinde bulunduğu ikinci mesele bir özür meselesiydi. Bu olay 28 Eylül 1896 'de Avusturya Macaristan Devleti Dedeâğaç Konsolosluğu tercümanı, Tütün İnhisarı İdaresi Müdürü ve aynı zamanda Mösyö Suhur'un da bacanağı olan Efremidi ile Dedeâğaç Bidayet Ceza Mahkemesi Reisi Hayri Efendi arasında meydana geldi. Tercüman Efremidi, Avusturya vatandaşına yardımcı olmak için mahkemeye gitmiş ve şapkasıyla oturarak bir önceki duruşmayı izlemeye başlamıştı. Bunu gören mahkeme reisi Hayri Efendi de şapkasını çıkarması gerektiğini belirtmişti. Avusturya vatandaşının mahkemesi başlayınca da Hayri Efendi, tercümanı mahkeme heyetinden biraz geride oturması ile ilgili uyarılmıştı. Yaşanan olay üzerine mahkeme reisi Hayri Efendi, tercüman tarafından sefaret yoluyla Hariciye Nezareti'ne şikâyet edilmiş ve özür dilemesi talep edilmiştir. Bu konuda Edirne Valiliğinden Hariciye Nezareti'ne gelen 29 Ekim 1896 tarihli yazıya göre¹⁶; 10 Ekim 1896'de Hariciye Nezareti'nden bu mesele ile ilgili gönderilen tebligata cevaben Dedeâğaç Mutasarrıflığından gönderilen telgrafın bir kopyası iletilmiş, bu telgrafta mesele özetlenerek, tarafların hükümet konağında bir araya getirildiği ve barıştırıldığı bildirilmişti.

Dedeâğaç'ta Hazım Bey için konsolos ve konsolos vekilleri ile ilgili hadisenin biri biterken diğeri başlıyordu. Bu durumun başlıca nedenlerinden yabancı devlet yetkililerin kapitülasyonlardan doğan haklarını son raddesine kadar kullanması ve hatta bu hakları suiistimal etmeleri idi. Bu nedenle her ufak hadise büyüüp bir devletlerarası kriz halini alabiliyordu. Bu krizlerden biri de Fransız Mesajeri Maritim Kumpanyası'nın acentesi ve aynı zamanda

¹⁵ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 201.

¹⁶ BOA, HR.TH., 183-83.

İngiltere'nin Dedeâğaç Vis Konsolosu Mösyö Jacques Missyrie'nin dövülmesi meselesi idi. Olay 3 Ekim 1896 tarihinde Mösyö Jacques Missyrie'nin Dedeâğaç'a gelen Mesajeri Maritim Kumpanyası vapuruna gümrük memurlarının aramasına izin vermeden çanta ve torbaları nakletmek istemesi üzerine meydana geldi.¹⁷ Gümrük memuru buna karşı çıktı. Bunun üzerine görevli jandarma neferi de müdahale etmek durumunda kaldı ve Mösyö Missyrie'e bir tokat attı, akabinde jandarma neferi tutuklandı ve tahkikata başlandı. Mösyö Missyrie'nin şikâyeti üzerine durum Hariciye Nezareti'ne intikal etti, jandarma neferi 15 gün hapis cezası aldı. Bu ceza Fransız sefaretince yeterli görülmediğinden olaya dâhil olan gümrük memurunun da cezalandırılması istendi ve tazminat talep edildi. Söz konusu problem Temmuz 1898 tarihine kadar sürdü ve 11 Temmuz 1898 tarihinde tazminat talebi reddedildi.¹⁸ Sancaktaki en büyük mülki amir olması hasebiyle Hazım Bey de konuya dâhil oldu. Buna göre Edirne vilayeti aracılığıyla Hariciye Nezareti'nden, gümrük memurunun cezalandırılmaması üzerine Fransa sefaretinin şikâyet ettiği ve gerçek durumun bildirilmesi isteniyordu.¹⁹ Bunun üzerine Hazım Bey de verdiği yanıtta hukuka göre hem failin hem de sebep olan kişinin cezalandırılmayacağı söyledi. Devamında bu meselede mutlaka sebep olanın ceza görmesi gerekiyorsa vazifesini yapmaya çalışan memurun değil, memuru haklı görmediği takdirde polis komiserine müracaat etmek yerine sandıkları zorla geçirmeye çalışan Mösyö Missyrie'nin cezalandırılması gerektiğini belirtti.²⁰ Netice itibarıyla gümrük memuru ceza almadı ve tazminat ödemesi de yapılmadı. Böylece bir kez daha Mösyö Missyrie'nin İngiliz sefaretinin nüfuzunu ve kapitülasyonlarla elde ettiği hakları kötüye kullanmaya çalıştığı ortaya çıkmıştı.

Daha önce bahsedildiği gibi Hazım Bey'in kendisine iade-i ziyaret yapmadığı gerekçesi ile onu sefarete şikâyet eden yine Mösyö Missyrie'di. Onunla ilgili Hazım Bey *"Bir müddet sonra Mösyö Jak Missyrie nezdime gelerek bu iki meselede her nasılsa bazı kötü nasihatlere kapılmak gafletinde bulunduğunu ve fena hareket ettiğini itiraf ile itizar etmek faziletini göstermiş olduğundan, kendisiyle gerçekten dost olmuştum. Sonra anladığıma göre Mösyö Jak Missyrie o zaman Dedeâğaç'taki konsolos acentalarının en iyisi ve insanca duygularla dolu necip bir kalbin sahibiydi. Çünkü diğer acenta konsoloslar 9 sene müddetle Müslüman, Hristiyan ahalimizden yüzlerce mavnacıyı sanatlarından, biricik geçim vasıtalarından mahrum ederek aç bıraktıkları halde bu zalimce gasba Mösyö Jak Missyrie asla iştirak etmemiş; bilakis zulüm gören ailelere cidden takdire layık yardımlarda bulunmuştur."* diye yazacaktı.²¹

1897 yılı hem Osmanlı Devleti, hem de coğrafi konumu nedeniyle Dedeâğaç sancağı açısından kritik öneme sahipti. Zira Nisan 1897'den itibaren Türk- Yunan savaşı başlamıştı. Bu nedenle Şubat 1897'de Yunan sınırına

¹⁷ BOA, HR.H..., 498-10

¹⁸ BOA, Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.), 95-65.

¹⁹ HR.H..., 498-10.

²⁰ BOA, HR.H..., 498-10.

²¹ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 207.

asker sevki nedeniyle gerekli tedbirlerin alınması için Selanik, Gelibolu, Tekfurdağı ve Manastır mutasarrıflıklarının yanında Dedeâğaç mutasarrıflığı da uyarıldı.²² Haziran 1897'de ise Ticaret ve Nafia Nezareti'nin isteğiyle Yunanlardan savaş meydanında alınan toplardan birinin kayıp olmasından dolayı inceleme yapılmaya başlandı.²³ Hazım Bey bu mesele ile bizzat ilgilendi. 28 Haziran 1897 tarihinde İstanbul'dan gelen haberde topu bulan kişiye rütbe, nişan ve 300 lira verileceği belirtiliyordu.²⁴ Hazım Bey, tahkikatı neticesinde topun Dedeâğaç- Selanik Demiryolu hattının Dedeâğaç ile Kuleli istasyonları arasında olduğunu tespit etti. Sonuçta top bulunarak İstanbul'a sevk edildi bu konuda çalışan hiç kimseye vaat edilen ödüller verilmedi.²⁵

1.4. Bulgar Tüccar Vekilleri Meselesi

1897 senesinde Hazım Bey açısından en önemli meselelerden biri Dedeâğaç'taki Bulgar tüccar vekilleri meselesiydi. Bulgar Prensligi, 1878 yılından sonra Osmanlı Devleti'ne bağlı bir vali tarafından yönetilen bir prenslik haline gelmişti. 4 Ocak 1897 tarihinde Bulgar Prensligi'nin Selanik, Edirne ve Dedeâğaç gibi yerlerde tüccar vekilleri tayin etmesine izin verildi.²⁶ Bu vekiller Osmanlı memurları ile aynı statüde olacaktı. Ancak uygulamada vekiller yabancı devlet konsolosları gibi hareket etmeye başlamışlardı ve ilk mesele de Dedeâğaç tüccar vekilinin oturduğu binaya bayrak çekmesi ile ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine Hazım Bey, ne yapacağı ile ilgili Edirne Valiliği aracılığıyla sadarettten bilgi istedi²⁷ ancak bir cevap alamadı. İlave olarak Dedeâğaç'a tüccar vekili tayin edilen Dimitrof'un çok geçmeden asıl işinin vekillikten ziyade komitacılık olduğu anlaşılmıştı. Gelişmelere hassasiyet gösteren Hazım Bey, Dimitrof'un bütün hareketlerini Edirne Valiliğine bildiriyordu. Ancak tüccar vekili Dimitrof'un kanunlara aykırı hareketleri gün geçtikçe daha da artıyordu. 28 Haziran 1897 tarihinde tespit edildiğine göre Bulgar tüccar vekili Dimitrof, Bulgaristan'a gidecek yolcuların izin belgeleri karşılığında 25 kuruş alırken²⁸ Hazım Bey de Osmanlı hükümeti izin belgelerini parasız vermeye başladı. Bu ise İstanbul'daki Bulgar kapı kahyası'nın Hazım Bey'i Sadarete şikâyet etmesine yol açtı. Hazım Bey'e Sadrazam Halil Rifat Paşa'dan gelen telgrafta şikâyetlere meydan verilmemesi isteniyordu. Hazım Bey telgrafa cevaben zorluk çıkarmadığını sadece Berlin Antlaşması'na aykırı uygulamalara meydan vermediğini, usul ve nizamı uyduğunu belirtiyordu.²⁹ Dimitrof hakkında bütün şikâyetlere Bâb-ı Âli sessiz kalmıştır. Ancak en sonunda şikâyetlerin başka Bulgar ticaret vekilleri ile ilgili kuşkuları arttıracaklarını düşünen Bulgar

²² BOA, BEO, 916-68667.

²³ BOA, Yıldız Perakende Mütenevvia Maruzat Belgeleri (Y. MTV.), 161-61.

²⁴ BOA, Y..PRK.BŞK, 52-123.

²⁵ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 218.

²⁶ BOA, HR. SFR.04., 755-9.

²⁷ BOA, Sadaret Eyâlât-ı Mümtaze-Bulgaristan Evrakı (A. MTZ. (04), 45-21.

²⁸ BOA, A. (MTZ. (04), 45-21.

²⁹ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 237.

kapı kâhyası Markof, Dimitrof'u İstanbul'a çağırdı ve kapı kâhyalığı Başkâtibi Yoef Efendi'yi gönderdi. Yoef Efendi, Dimitrof gibi bir Bulgar milliyetçisi olmadığından Hazım Bey ile daha uyumlu çalıştı.

Hazım Bey mutasarrıflık görevi boyunca daha önce duyduğu ve merak ettiği Dedeâğaç'a bağlı Semadirek Adası'nı ziyaret etmek istiyordu. Nihayet 23 Eylül 1897 tarihinde isteğini yerine getirdi. Aslında Hazım Bey, Semadirek Adası ile Edirne vali muavinliği görevindeyken ilgilenmeye başlamıştı. Dedeâğaç mutasarrıflığı görevine başlayınca da Selanik ve Dedeâğaç'a gelip giden Osmanlı vapurlarından birinin 15 günde bir Semadirek Adası'na uğramasının yararlı olacağını Edirne Vilayetine yazmıştı.³⁰ Bunun üzerine 15 Mart 1897'de Limni Adası'na tahsis edilen İstanköy vapurunun Dedeâğaç sahilleriyle birlikte Semadirek Adası'nı da ziyaret ve teftiş etmesine karar verildi.³¹ Hazım Bey anılarında adı geçen ada ile ilgili geniş bilgi vermekteydi. Tarihi, turistik güzellikleri ve burayı şenlendirmek için gezi düzenleme çabaları yanında buranın devlet tarafından şimdiye kadar çok ihmal edildiğini yazmış, hatta buranın tarihi eserlerinin korunması için yaptığı girişimleri de ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.³²

1.5. Bulgar İhtilal Komitesi

Hazım Bey'in 1898 yılında ana meşguliyet konusu Trakya ve Makedonya Bulgar İhtilal Komitesi adıyla kurulmuş bir cemiyetin faaliyetleriydi. 1878 yılından başlayarak Osmanlı Devleti'ne bağlı özerk bir prenslik haline gelen Bulgaristan, çeşitli komitelerin faaliyetleri ve girişimleriyle tam bağımsız bir devlet olmaya çalışıyordu.³³ Komitelerin faaliyet gösterdikleri coğrafya Rumeli bölgesi ve tabii devlet merkezi olan İstanbul'du. Cemiyetin adından Hazım Bey'e ilk söz eden Bulgar tüccar vekilli Yoef Efendi idi. Yoef Efendi, Hazım Bey'e cemiyetin varlığından bahsetti ve delil olarak bu cemiyete ait makbuzu ona verdi. Bunun üzerine Hazım Bey, hemen İstanbul'u bilgilendirmek için harekete geçti.³⁴ Hazım Bey, 19 Mayıs 1898 tarihinde bu ihtilal komitesini oluşturan kişilere dair bilgi vermek ve bunlarla ilgili evrakı sunmak için İstanbul'a gitmesine izin verilmesini istedi.³⁵ Hazım Bey'in bu yazısı cevapsız kaldı ve İstanbul'la iletişim kurmak konusundaki diğer girişimleri de karşılık bulamadı. Ancak Hazım Bey, bu meselenin peşini bırakmadı. Azledildikten yedi ay sonra İstanbul'a gittiğinde bu konu ile evrakı çeşitli görevliler aracılığıyla padişaha ulaştırmaya çalıştı fakat yine cevap alamadı.³⁶

³⁰ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 220.

³¹ BOA, BEO, 919-68887.

³² Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 226-233.

³³ Emre Gör, "II. Abdülhamid Dönemi'nde (1876-1909) Rumeli'de Komitelere Karşı Yürütülen İstihbarat Faaliyetleri", *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi (UTAD) The Journal of International History Researches*, Aralık - 2018 Yıl: 2 / Sayı: 2, s. 2.

³⁴ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 243.

³⁵ BOA, Y.PRK.UM., 41-119.

³⁶ Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 246.

2. Mutasarrıflıktan Azline Giden Süreç

2.1. Hazım Beyin Yıldız Sarayı'na Jurnal Edilmesi

Hazım Bey, 8 Ağustos 1898 tarihinde Selanik İstinaf Ceza Reisi Reşad Bey tarafından Yıldız Sarayı'na şikâyet edildi. Bu şikâyetle³⁷ Dedeâğaç mutasarrıfı Hazım Efendi'nin devletin şanına zarar vererek Paris'te bulunan firari Ahmet Rıza adlı kişi ile iletişimde olduğu belirtiliyordu. Ayrıca Hazım Bey'in Ahmet Rıza'nın Fransızca olarak basılan bir kitabını özel olarak Dedeâğaç'a getirttiği ve onun haince fikirlerine hizmet ettiğinin öğrenildiği bildiriliyordu.

11 Eylül 1898 tarihinde Hazım Bey ile ilgili başka bir şikâyet de İstanbul'a ulaştı. Aslında bu bir jurnaldi ve zaten metin içinde bunun bir jurnal olduğundan bahsediliyordu. Burada³⁸ jurnali yazan kişi Dedeâğaç'ta bulunduğu sırada Dedeâğaç Bidayet Mahkemesi Reisi Emin Bey'in bağına gittiğini, bu sırada orada bulunan Naip Ali Himmət Bey ile eşraftan Hacı Saffet Efendiler arasından geçen sohbetle padişah ve İslamiyet hakkındaki konuşmalar nedeniyle bu jurnalı göndermeye kendini mecbur hissettiğini yazıyordu. Sohbetin içeriğinin İslamiyet'e ve devlet mülküne aykırı olduğunu, burada eski Müslümanların adetlerinin medeniyete uygun olmadığından bahsedildiğini ifade ediyordu. Kur'an-ı Kerim'e aykırı iki yüz sayfadan ibaret *Nadir* isminde bir kitabın Dedeâğaç mutasarrıfı Hazım Efendi tarafından yazılarak Fransızcaya tercüme ettirilmek üzere olduğu ve kendisini ziyaret eden yabancılara okuyarak İslam ahlakını aşağıladığı belirtiliyordu. Ayrıca Hazım Bey'in İngiliz konsoloslu aracılığıyla zararlı bazı kitaplar getirttiğinden, padişah arazisi olan Şahinler Korusu'nda kadın oynattığından ve yabancı konsolosların bu olayların içinde bulunmasıyla Müslüman ahaliyi zehirleyerek isyana teşvik ettiğinden bahsediliyordu.

26 Eylül 1898 tarihinde de Yıldız Sarayı'ndan Sadarete gönderilen yazıda³⁹ Hazım Bey'in yazdığı iddia edilen *Nadir* adlı romanın Maarif Nezareti tarafından düzeltilmesi, bu eserin acele gönderilmesi isteniyordu. 29 Eylül 1898'de⁴⁰ Dedeâğaç mutasarrıfı hakkında önceden işitilen bazı şeyler üzerine tarafsız bir memur aracılığıyla yapılan soruşturmada, durumun resmi yazı ile ortaya çıktığı ve gereğinin yapılması Yıldız Sarayı'ndan emrediliyordu.

2.2. Bulgar Tüccar Vekili Dimitrof'un Hazım Bey Hakkındaki Şikâyeti ve Hazım Bey'e İsnad Edilen Suçlar

Hazım Bey hakkında jurnal ve şikâyetlere bir de 15 Kasım 1898 tarihinde Bulgar Tüccar Vekili Dimitrof'un Hariciye Nezareti'ne gönderdiği yazısı eklenmişti. Buna göre⁴¹ Edirne vali vekilinin Bulgar tüccar vekiline karşı hareketleri övülürken Dedeâğaç mutasarrıfı Hazım Bey'in Bulgar tüccar vekilinin ziyaretine iade-i ziyaret ile karşılık vermediği, mutasarrıf ile tüccar vekili arasında arzu edilen iyi ilişki kurulamamış olduğu, cülus-ı hümayun münasebe-

³⁷ BOA, Y..PRK.BŞK, 52-18.

³⁸ BOA, Yıldız Perâkende Evrakı Dâhiliye Nezâreti Marûzâtı (Y.PRK.DH..), 10-70.

³⁹ BOA, BEO, 1201-90032.

⁴⁰ BOA, İ..HUS., 68-112.

⁴¹ BOA, A.)MTZ.(04), 59-35.

tiyle Dedeâğaç'ta yapılan resmi törene tüccar vekilinin davet edilmediğinden bahsediliyordu. Bütün jurnal ve şikâyetler Hazım Bey'in azline giden süreci etkiledi. Hazım Bey ise gönderilen jurnal ve şikâyetlerden Adliye Nazırı Abdurrahman Paşa'nın gönderdiği adliye müfettişi Mehmet Galip Bey vasıtasıyla haberdar oldu. Abdurrahman Paşa'nın Mehmet Galip Bey aracılığıyla gönderdiği haberde Hazım Bey hakkında padişaha verilen ayrıntılı bir jurnal sonucunda gereğinin acele yerine getirilmesi için jurnal Sadrazam Halil Rifat Paşa'ya gönderilerek Meclis-i Vükela'ya havale edilmişti. Meclis-i Vükela'da Abdurrahman Paşa'nın isteği ile karar verilmeden önce Hazım Bey hakkında inceleme yapılmasına karar verildi. Yine Abdurrahman Paşa'ya göre bu jurnalda Hazım Bey'e isnat edilen suçlar; Jön Türklerin ileri gelenlerinden olma ve onlarla iletişimde bulunma, Paris'ten zararlı yayınlar getirtme, dine saygısızlık ve astronomi merakı, birden fazla kadınla evliliğe karşı olma ve bu konuda bir eser yazma, Mithat Paşa lehinde pek cesurca sözler söylemesi idi.⁴²

2.3. Azil Kararı Verilmesi

Meclis-i Vükela'dan soruşturma için gönderilen yazı Mabeyn Başkâtibi tarafından muhbirin padişahın gözünde çok güvenilir birisi olması nedeniyle reddedildi. Bunun üzerine Hazım Bey kendisine isnat edilen bütün bu suçlarla ilgili savunma yapmak istedi. Darüssaade Ağası Abdülgani Ağa ve Abdurrahman Paşa'ya mektup yazarak kendisiyle ilgili jurnalı veren kişinin kim olduğunu açıkladıktan sonra kendisi aleyhinde bir şey bulamadığı için bütün bunları uydurduğunu belirtti. Hazım Bey, isnat edilen suçlara karşı tek tek ayrıntısıyla açıklama yaptı. Burada Avrupa'dan zararlı kitaplar getirtmediğini sadece fen ve edebiyat eserleri getirttiğini ve bu kitapların faturalarının bulunduğu ifade etti. Birden fazla kadınla evliliğe karşı olduğunu söyleyen kitabı değil bir makalesi bile olmadığını ve Jön Türklerden hiç kimseyi tanımadığını belirtti ancak bu savunma işe yaramadı. 13 Aralık 1898 tarihinde⁴³ Dedeâğaç mutasarrıfı Hazım Efendi'nin azline karar verildi. 15 Aralık 1898 tarihli Dâhiliye Nezareti'nden Edirne valiliğine gönderilen yazıda⁴⁴ Dedeâğaç mutasarrıfı Hazım Efendi'nin memuriyetinin devamı uygun olmayacağından hemen azline özel bir vükela kararına dayanılarak karar verildiği yer almaktaydı. Hazım Bey, kendisi için sürpriz olmayan bu azil kararını 17 Aralık 1898 tarihinde Edirne vilayetinden gelen telgrafla öğrendi. Aslında o bu telgrafi aldığı sırada iki seneden beri tamamlanmasına çalıştığı hastanenin açılış meselesi ile ilgilieniyordu.⁴⁵ Ayrıca yine hastane ile ilgili Servet-i Fünun'da hastanenin açılış töreni fotoğrafı ile birlikte haberin manşetten verildiği görülmekteydi.⁴⁶ Azli öğrenince hastane açılışını yaptı, ailesini Dedeâğaç'ta bırakarak Edirne'ye git-

⁴² Ebubekir Hazım Tepeyran, *a.g.e.*, s. 270.

⁴³ BOA, İ..HUS., 70-71.

⁴⁴ BOA, BEO, 1242-93076.

⁴⁵ Hastane ile ilgili daha fazla bilgi için bakınız: Nurcan Yazıcı Metin, "Osmanlı'nın Son Döneminde Bir Kasaba Hastanesi: İnşa Süreci Ve Mimarisiyle Dedeâğaç Gurebâ Hastanesi", *Sanat Tarihi Dergisi*, 29/2, Ekim | October, 2020, 945-961.

⁴⁶ *Servet-i Fünun*, 21 Kanun-i Sani 1314, 8. Sene, 16. Cilt.

ti. Burada Edirne valisi Arif Paşa ile görüştüktan sonra İstanbul'a gitmek için yola çıktı. İstanbul'da ilk olarak Abdurrahman Paşa ve Sadrazam Halil Rifat Paşa ile daha sonra zor da olsa Baş Kâtip Tahsin Bey ile görüştü. Ancak bu görüşme umduğu gibi sonuçlanmadı. 1 Şubat 1899'da Musul valiliğine tayin edilene kadar azledilmiş bir memur olarak yaşıamını sürdüdü.

Sonuç

Hazım Bey'in Dedeagaç Mutasarııflığı, 19. yüzyılda Balkanlarda Osmanlı idaresini ve Osmanlı Devleti'nin Konsoloslar vasıtasıyla Avrupa devletleriyle ilişkisini gösteren iyi bir örnektir. Farklı etnik yapılı, çok dilli ve ticaret açısından canlı bir yer olan Dedeagaç, Avrupalı devletlerin de çekişme alanı olmuştur. Avrupalı devletler konsoloslar aracılığıyla ve kapitülasyonlardan doğan haklarını da kullanarak bu bölgede her alanda etkili olmaya çalışmışlardır. Buna bölgedeki azınlıkların bağımsızlıkları için yaptıkları terör vs hareketlerini de eklersek yönetici olan Osmanlı mülki amir ve memurları tarafından idaredeki güçlükler daha kolay anlaşılabilir. Hazım Bey de Dedeagaç Mutasarııflığı sırasında bu güçlükleri bizzat tecrübe etmiştir. Yetkileri dâhilinde bir yandan bütün taraflar arasında denge sağlamaya çalışırken diğer yandan da bölgeyi imar etmek için çeşitli projelere girişmiştir. Ancak hakkında Yıldız Sarayı'na verilen bir jurnal neticesinde görevinden azledilmiştir. Bunun üzerine İstanbul'a dönen ve Dedeagaç'ta yaptırdığı hastanenin fotoğraflarından oluşan albümü Sultan II. Abdülhamit'e ulaştırmayı başaran Hazım Bey, Şubat 1899'da Musul Valisi olarak yeni görevine atanmıştır. Ebubekir Hazım Bey'in Dedeagaç'taki görevi ve yaşadığı sorunlar sonraki memuriyet yılları için büyük tecrübe olmuştur.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), A.(MTZ.(04) 45-21; A.)MTZ.(04),59-35; BEO,1201-90032; BEO,1242-93076; BEO, 841-63068; BEO,916-68667; HR.H...,498-10; HR.SFR.04...,755-9; HR.TH...,183-83; HR.TH...,184-104; HR.TH...,184-5; İ..HUS.,70-71; İ..HUS.,68-112; (MV.),95-65; Y..PRK.BŞK,2-123; Y..PRK.BŞK,52-18; Y.PRK.UM...,41-119; (Y.PRK.DH..),10-70; (Y. MTV.),161-61.

Gazete ve Dergiler

Servet-i Fünun

Kitap ve Makaleler

AYDIN, H. Veli "Rumeli Demiryolları Ege Denizi Bağlantı Hattında Yeni Bir Liman Kenti: Dedeagaç (1872-1912)", *Humanitas*, cilt 9, sayı 17, 2021.
ERTUĞRUL, Özkan "Dedeagaç (Alexandropolis) Ve Etnoloji Müzesi", *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, Yıl: 2019, Sayı 70.
GÖR, Emre "II. Abdülhamid Dönemi'nde (1876-1909) Rumeli'de Komitelere

Karşı Yürütülen İstihbarat Faaliyetleri”, *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi (UTAD) The Journal of International History Researches*, Aralık – 2018 Yıl: 2 / Sayı: 2.

HALİL, Harun “Sultan II Abdülhamid Döneminde (1876-1908) Dedeâğaç”, *Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi*, sayı 2, Edirne 2018.

KOLEKTİF, *Osmanlı Belgelerinde Batı Trakya*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2019.

METİN, Nurcan Yazıcı “Osmanlı’nın Son Döneminde Bir Kasaba Hastanesi: İnşa Süreci Ve Mimarisiyle Dedeâğaç Gurebâ Hastanesi”, *Sanat Tarihi Dergisi*, 29/2, Ekim | October 2020.

ÖNDEŞ, Osman, *Vapur Donatanları ve Acenteler Tarihi*, İMEAK Deniz Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 2013.

TEPEYRAN, Ebubekir Hazım, *Hatıralar*, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1998.

Extended Abstract

A Jurnal Story: Ebubekir Hazım Bey's Dedeâğaç Lieutenant Governorship And Dismissal

In this study, the period of the Dedeâğaç lieutenant governor of Ebubekir Hazım Tepeyran, who has an exceptional place the duties and functions of the late Ottoman and republican statesmen in terms of the duties he held and the works he left, was discussed. Hazım Bey started his career at the age of 15 by working at various levels and rose to the ministry of interior. Ebubekir Hazım Bey, who portrayed a self-taught statesman, also undertook his first duty as a manager in the civil administration with the lieutenant governorship of Dedeâğaç.

This period was a period when the Balkans were in political turmoil, especially with the influence of Russia's Panslavism movement. Dedeâğaç also had its share of this turmoil and Bulgarian committee members. Smuggling, Bulgarian resister and political turmoil were causing serious public order problems. As a matter of fact, Hazım Bey was appointed here as a governor due to his success in his previous duties. Hazım Bey started his duty as a lieutenant governor in September 1896. This was his first position as a manager in the civil administration. He continued this duty until he was dismissed on 15th of December, 1898. We can collect the problems that Hazım Bey had to deal with during his duty under a few headings. These; The question of visiting the British consul, Bargemen and Consuls problem, The Question of Bulgarian Merchants, Bulgarian Revolutionary Committee and finally, he was reported to the palace with some allegations and accusations.

When Hazım Bey started his duty, he was visited by foreign state consuls residing in Dedeâğaç. After a while, Hazım Bey was complained to the Ottoman government by the British Embassy, claiming that he did not respond to the official visit of the British consul. Thereupon, the Ottoman government asked Hazım Bey about the situation and the letter Hazım Bey sent was presented to the Grand Vizier. In this reply, Hazım Bey stated that two or three days after his arrival in Dedeâğaç, the other representatives of the consuls visited him, and that he made a return visit two or three days after these visits, and that the British deputy consul had to make the visit within three days, but it was exactly 19 days after his arrival in Dedeâğaç. The day after he visited his. Hazım Bey, with the responsibility of a civil servant, explained in detail this event, which developed upon the complaint of the British embassy. However, it is not understood why the visit of the governor of a sanjak of a province has become such a big event between the two states.

In Dedeâğaç, just like in Tekirdağ and other ports, the private ferry companies that were trading there were acting as consuls or deputies of consulates in order to benefit from consular influences and capitulations. In fact, although a large port could not be built here by the Ottoman government and the existing small port was not suitable for the berthing of large steamships,

port traffic was established in a short time. Large ships dock in the open as there is no suitable berth to berth, and unload their cargo on barges or boats and transport them to the pier. The Ottoman bargemen were also the people who made their living by transporting the goods of these ferryboats, which were waiting in the open, to the shore. However, in Dedeğaç, the officials, who were both the agency owner and the consul and the deputy consul, started to transport the ferries with their own barges. Since this caused the bargemen of Ottoman subjects to be unemployed, the bargemen complained. Thereupon, it was decided to operate the barges sequentially.

One of the most important issues for Hazım Bey in 1897 was the issue of Bulgarian merchant deputies in Dedeğaç. These deputies had the same status as Ottoman officials. However, in practice, the deputies began to act like foreign state consuls, and the first issue arose when the Dedeğaç merchant deputy hoisted the flag on the building where he was sitting. It was soon understood that Dimitrov, who was appointed as the deputy merchant of Dedeğaç, was not a deputy but rather a commissioner. Hazım Bey complained to Dimitrov to the center, and Bab-ı Ali remained silent to all complaints about Dimitrov. However, in the end, Bulgarian Gatekeeper Markof, who thought that the complaints would increase the suspicions about other Bulgarian trade deputies, summoned Dimitrov to Istanbul and sent Yoef Efendi, the Chief Clerk of the Gatekeeper.

In 1898, the last year of Hazım Bey's Dedeğaç governorship, his main preoccupation was a society founded under the name of Thrace and Macedonia Bulgarian Revolutionary Committee. The first to mention the name of this society to Hazım Bey was Yoef Efendi, who temporarily served as a Bulgarian merchant deputy. Hazım Bey asked permission to go to Dersaadet, that is, to Istanbul, in order to provide information about the people who formed this revolution committee and to present the relevant documents in the letter he wrote to the Yıldız Palace Editorial Office on 19 May 1898. Hazım Bey's letter remained unanswered.

On 11th of September, 1898, a complaint about Hazım Bey reached Istanbul. Actually, in addition to the journal and complaints about Hazım Bey, a letter sent by the Bulgarian Merchant Deputy Dimitrov to the Ministry of Foreign Affairs on 15th of November, 1898 was added. The crimes attributed to Hazım Bey; Being one of the notables of the Young Turks and communicating with them, bringing harmful publications from Paris, disrespecting religion and astronomy, being against marriage with more than one woman, and saying very brave words in favor of Mithat Paşa. On 13th of December, 1898, with the order given by Yıldız Palace's Chief Epigraphy Office, the dismissal of Dedeğaç Governor Hazım Efendi was decided. During his duty, Hazım Bey, on the one hand, tried to maintain a balance between all parties within his powers, and on the other hand, he embarked on various projects to reconstruct the region.